

وضعیت معلم‌ها در آلمان

راشین

چهاردهم مهرماه هشتاد و شش

پنجم اکتبر "روز جهانی معلم" است. امسال "بهبود شرایط کاری آموزگاران در سراسر دنیا" در کانون توجه مؤسسه‌ی "روز جهانی معلم" بود. به این مناسبت با یک معلم و یک دانشجوی رشته‌ی ادبیات که بزودی معلم خواهد شد به گفت‌وگو نشستیم.

آلمانی‌ها روز معلم را جشن نمی‌گیرند. تنها در آلمان شرقی (DDR) این روز را جشن می‌گرفتند. این اما نشانه‌ی بی‌اهمیت بودن این شغل نیست. درآمد خوب معلمان و جایگاه والای اجتماعی آنان گویای ارزشی است که جامعه و دولت آلمان برای متولیان تعلیم و تربیت خویش قائل هستند.

معلم یک "مدرسه حرفه‌ای" (Berufsschule)

مدرسه یا آموزشگاه حرفه‌ای OSZ که در منطقه کرویتسبرگ (Kreuzberg) برلین واقع شده است، یکی از بزرگترین مدرسه‌های حرفه‌ای اروپاست.

مدرسه‌های حرفه‌ای در آلمان تقریباً مشابه دبیرستان‌های فنی حرفه‌ای در ایران هستند. دوره‌ی مدرسه‌ی حرفه‌ای در آلمان معمولاً سه سال است. دانش‌آموز دو روز در هفته را به یادگیری تئوری‌های رشته‌ی مربوطه می‌گذراند و سه تا چهار روز هم به آموزش عملی اختصاص دارد.

در مدرسه OSZ بیش از ۱۰ رشته‌ی مختلف از جمله داروخانه‌داری، کتابفروشی و فروشندگی تدریس می‌شود و دانش‌آموزان باید علاوه بر مفاد تخصصی هر رشته، درس‌های عمومی‌ای مانند سیاست، ورزش و زبان آلمانی را نیز بیاموزند.

رولف ملداو (Rolf Mehldau) یکی از ۲۷۰ معلم این مدرسه است. او ۶۳ سال دارد و کار تدریس را از ۲۸ سال پیش آغاز کرده است.

ملداو در مدرسه‌ی OSZ اصول اولیه‌ی کتابفروشی، اقتصاد، سیاست و علوم اجتماعی تدریس می‌کند.

امکانات آموزشی برای معلمها

در برخی از ایالت‌ها برنامه‌های آموزشی مناسبی برای معلم‌ها تدارک دیده می‌شود که شرکت در این دوره‌ها اغلب اختیاری است اما دوره‌های اجباری هم وجود دارند.

رولف ملداو در این باره می‌گوید: «مدرسه‌ی ما طی سال گذشته ۲ روز را به سمینارهای تعلیم و تربیت معلمان اختصاص داد و در این دو روز هیچ کلاسی دایر نشد. شرکت در این سمینارها برای همه اجباری بود. یکی از موضوعات مطرح در این گردهمایی‌ها روش‌های جدید آموزشی بود و موضوع دیگر جلوگیری از خشونت. متأسفانه موضوع دوم مدتی است اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده، چرا که خشونت در میان دانش‌آموزان مرتب رو به افزایش است و ما به عنوان دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت وظیفه داریم از آن جلوگیری کنیم.»

وی با اشاره به جلسات سالانه اتحادیه ناشران و کتاب‌فروشان می‌گوید: «در این جلسات تخصصی که به مدت یک هفته برگزار می‌شود، از کلیه معلمان این رشته دعوت می‌شود تا درباره‌ی تغییرات جدید بازار کتاب به بحث و گفت‌وگو بنشینند.»

هفته‌ی ۲۰ ساعت کار در منزل

معلم‌های آلمان در منزل تنها ورقه‌های امتحانی دانش‌آموزان را تصحیح نمی‌کنند. به ویژه معلم مدرسه‌ی حرفه‌ای باید در رشته‌ی مربوطه اطلاعات به روز داشته باشد. به عنوان مثال رولف ملداو مجله‌های تخصصی رشته‌ی کتابداری را به طور مرتب دنبال می‌کند و از یافته‌های جدید رشته‌ی خود آگاهی می‌یابد و از آنها هنگام تدریس استفاده می‌کند. وی می‌گوید:

«من هفته‌ی ۲۶ ساعت در مدرسه کار می‌کنم ولی هفته‌ای ۱۰ تا ۲۰ ساعت هم باید در منزل کار کنم تا بتوانم مفاد درسی را برای دانش‌آموزانم به روز کنم. البته کار در منزل اجباری نیست.»

وضعیت معیشتی معلم

معلم‌ها در آلمان تنگنای معیشتی ندارند. آنها مجبور نیستند برای گذران زندگی، شغل دوم داشته باشند. رولف ملداو از درآمد خود راضی است:

«من می‌توانم یک خانواده ۴ نفره را به راحتی اداره کنم و سالی ۳ هفته هم با خانواده‌ام به مسافرت بروم.»

ملداو به تدریس عشق می‌ورزد و به دانش‌آموزانش علاقه دارد چون بیشتر آنها بزرگسالند و به گفته‌ی او با علاقه و انگیزه‌ی بیشتری سر کلاس او حاضر می‌شوند. ملداو در عین حال انتقادهایی هم به سیستم آموزشی و نحوه‌ی اداره‌ی مدارس در آلمان وارد می‌داند، از جمله شلوغی بیش از حد کلاسها و ساعات طولانی تدریس. او خاطر نشان می‌کند:

«کلاسها خیلی شلوغند. من شانس آوردم، اما بیشتر همکارانم کلاس‌های ۳۰ نفره و حتی شلوغ‌تر دارند. ساعات تدریس هم طولانی است. ۲۶ ساعت تدریس اجباری در هفته خیلی زیاد است؛ به خصوص که معلم باید در منزل هم خود را برای حضور در کلاس آماده و ورقه‌های امتحانی را هم تصحیح کند.»

معلم های "سالخورده"

متوسط سن معلمان در آلمان بالاست. رولف ملداو با گلایه در این باره می‌گوید: «ما معلم‌ها در آلمان خیلی پیریم. میانگین سنی معلم‌ها در آلمان ۵۰ سال است. این میانگین خیلی بالاست، زیرا در سال‌های اخیر وزارت آموزش و پرورش در بسیاری از ایالتها، معلم‌های جوان استخدام نکرده است. و علت آن هم این است که تعداد خیلی کمی از دانشجویان جوان، سراغ معلمی رفته‌اند.»

معلمی یعنی امنیت شغلی

توماس، دانشجوی رشته‌ی زبان و ادبیات انگلیسی و آلمانی در دانشگاه آزاد برلین است و به زودی کار خود را به عنوان دبیر دبیرستان آغاز خواهد کرد. او معتقد است که تعداد دانشجویانی که امروز شغل معلمی را انتخاب می‌کنند دوباره رو به افزایش است و در مورد علت آن توضیح می‌دهد:

«من فکر می‌کنم که شغل معلمی الان در آلمان از امتیاز ویژه‌ای برخوردار است. علت آن هم امنیت شغلی است، چرا که وقتی کسی به عنوان معلم مشغول به کار شد، دیگر شغلش را از دست نمی‌دهد. نکته‌ی دیگر این است که معلمی که پدر هم است، می‌تواند همزمان با فرزندانش تعطیلات داشته باشد که این خود نکته‌ی مثبت دیگری است. و دیگر اینکه مثلاً در حوزه‌ی علوم انسانی، شغل معلمی زمینه‌ی کاری خود را ذاتاً دارد. به عبارت دیگر فارغ‌التحصیلان رشته‌های علوم انسانی این امکان را دارند که در بسیاری از زمینه‌ها کار کنند ولی خب می‌توانند معلم هم بشوند.»

آلمان به معلم بیشتری نیاز دارد

توماس از کیفیت آموزش دوره‌ی تربیت معلم در دانشگاه‌ها راضی نیست. او همچنین معتقد است که کشور آلمان باید در کل دانشجویان بیشتری تربیت کند، به خصوص در رشته‌ی معلمی. وی درباره تئوری بودن درسهای رشته‌ی معلمی می‌گوید:

«به عنوان مثال منی که می‌خواهم معلم زبان آلمانی و انگلیسی بشوم، همان درسهایی را در دانشگاه می‌آموزم که دانشجویان معمولی یاد می‌گیرند. مدرسان دانشگاه کتابهایی را تدریس می‌کنند که اصلاً ربطی به معلمی ندارد و به عبارت دیگر طرح یک سری سؤالات خاص است که اساساً برای معلمان بی‌اهمیت است. یعنی عملاً تأکید روی یادگیری علمی و فکر کردن علمی است. این آن چیزی است که ما یاد می‌گیریم، البته این هم در شغل ما لازم است ولی خیلی کم، نه اینقدر. ما آن ۹۷ درصد دیگر را لازم داریم، ولی آن را یاد نمی‌گیریم.»

روز معلم باید جدی گرفته شود

رولف ملداو هم پیشنهادهایی برای اصلاح وضعیت آموزشی موجود در مدارس آلمان دارد: «در وهله اول باید معلمان بیشتری استخدام شوند. همچنین ساعات کاری معلمان کاهش پیدا کند. کیفیت آموزش دوره معلمی در دانشگاهها نیز می‌بایست بهبود یابد، زیرا این دوره آموزش در آلمان خیلی تئوریک است. البته قرار است در سالهای آینده اصلاحاتی صورت گیرد ولی به نظر من باید زودتر از اینها به این فکر می‌افتادند. من فکر می‌کنم دیگر زمان آن فرا رسیده که کمی جدی‌تر راجع به نقش و وظایف معلمان در جامعه‌ی ما بحث و گفت‌وگو شود. در آلمان در سالهای اخیر تلاش زیادی در این زمینه انجام نشده اما نظام آموزش در آلمان دچار اشکال جدی است. باید در این زمینه خیلی کار شود. روز بین‌المللی معلم باید جدی گرفته شود.»

راشین

دویچه وله- آلمان

۲۰۰۷-۱۰-۰۵

© picture-alliance/dpa